

ANAOKULUNA GİDEN BEŞ, ALTI YAŞ GRUBU ÇOCUKLARINA ÇALINAN DÜŞÜK VE YÜKSEK TONDAKİ MÜZİĞİN ÇOCUKLARIN RENK VE KONU SEÇİMİNİ ETKİLEYİP ETKİLEMEDİĞİNİN ARAŞTIRILMASI

Prof. Dr. Duyan MAĞDEN*
Dr. Esra ÖMEROĞLU**

İnsan doğumdan ölüme kadar çevresindeki çeşitli uyarıcılardan etkilenir ve bu uyarıcılara karşı tepki verir. İnsanı motive eden, duygularını düşüncelerini harekete geçiren uyarıcıların başında güzel sanatlar gelmektedir. Güzel sanatların belli başlı iki ögesi olan müzik ve resim sanatı ise bireyin iç dünyasını, duygularını, düşüncelerini, kısacası kendini ifade etmesine imkan tanıyan önemli araçlardır.

Yeni doğan bebek hayatta ilk gözünü açtığı andan itibaren bir takım seslerle karşılaşır. Diğer insanlarla ilk ilişkileri seslerle olmaktadır. Rosamound (1968) yaptığı bir incelemede yeni doğan bebeğin farklı ses tonlarına karşı duyarlı olduğunu belirtmiş ve ninnilerin evrenselliği ve çocuklar üzerindeki yatıştırıcı etkisinden yaptığı çalışmasında söz etmiştir. (Rosamound, 1968; 103) Çocuk büyüdükçe ilk dil denemeleri görülür. Bu denemeler gerek algılamada gerekse anlatımda müzikaldir. Çocuk büyüdükçe çeşitli ritmik hareketler de onun gelişimine eşlik eder. Ritm, melodi ve harmoninin bir kombinasyonudur. (Gaston, 1968, 28) Doğumdan başlayarak bebek büyüdükçe onun hareketlerine eşlik eden çeşitli ritmik hareketler vardır. Ritmik hareketler çocuğun kendini ifade yollarından yalnızca bir tanesidir. Üç dört yaşları arasında çocuğun müzikle ilişkisi iyice artar ve artık müzik dili onun için konuşma dilinin ötesinde, düşüncelerini belirtebildiği ve çevresine aktarabildiği bir araç olur. Bazı melodileri tanıyabilir ve düzenli tempo tutabilir. Belirli tonlardaki değişikliği farkedebilir ve bu ayrımı hareketlerle tanımlar. Beş altı yaş arasındaki çocuğun konuşma yeteneği hayli geliştiğinden zor noktalara bile rahatlıkla erişebilir, müzikal seslerin yükselme, alçalma ve aynı kalma düzeylerini sınıflandırabilir (Öke, 1979, 10).

* H.Ü. Ev Ekonomisi Y.O., Çocuk Sağlığı ve Eğitimi Bölümü Öğretim Üyesi.

** G.Ü. Mesleki Eğitim Fakültesi, Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi Eğitimi Bölümü Araştırma Görevlisi.

Resim sanatı da aynen müzikte olduğu gibi insan yaşamında her zaman en çok tartışılan en şaşırtıcı bir kavram olmuştur. Sanat algılama, düşünme, inceleme ve bedensel eylemin katıldığı etkin bir süreçtir (San, 1979, 2). Küçük bir çocuk herhangi bir yerde bir iz bırakabildiğini keşfettiği anda sanat faaliyeti başlamış demektir. Çocuk iki yaşlarına kağıt üzerine rastgele düzensiz karalamalar yapar, sonra bu karalamalarında bir fikir bulunduğunu farkeder. Bunu farketdiği anda çizgiler yoluyla şekillerden meydana gelen bir sözlük kurmaya başlar (Lark ve Ark, 1973, 73).

Çocuk resminde her çocuğun geçtiği üç dönem vardır. 1. Karalama döneminde çocuk her bulduğu nesnenin üzerine karalamalar yapar. Aslında çocuk çizmek üzere işe başlamaz. Elindeki cisimden çizgilerin çıktığını keşfetmesi ona büyük zevk verir. Çocuğun bu çizgileri her yöne doğru çizilir, henüz bir yerleştirme fikri yoktur. 2. Şematik dönemde ise çocuk bazı nesnelere çizmeye başlamıştır. Ancak bu nesnelere cismin birer şemasıdır. Bu nesnelere mekan içinde yerleştirilmesinde bir ilerleme görülür. Bu dönemde çocuğun resmindeki ayrıntılar çoğalır. 3. Gerçeğe uygun resim yapma döneminde cismin karakteristikleri çizilir. Çocuk perspektifli resim yapmaya başlar ve resimde hareket ögesi görülür (San, 1979, 134; Lark ve Ark, 1973; 100).

Görüldüğü gibi güzel sanatların bu iki alanı birbirinden farklı iki alana hitap eder. Fakat bu iki sanat dalı arasında bağlantılar olduğuna inanılmaktadır. Bu ortak noktalar ritm, form, yoğunluk ve kontrastta kendini göstermektedir. İşte bu çeşitlilik hem müziğin her resmin önemli özellikleridir. Ressam çeşitliliği, şekilleri, renkleri ve diğer görsel elamanları kontrast yaparak yaratır. Kompozitör ise çeşitliliği melodideki, ritmdeki ve harmonideki değişiklikler aracılığıyla yaratır Resimdeki duygusal durumlar ve renkler müzikteki aynı kavramları anlatabilir. Çocuklar köpüren dalgaları dramatize ederken, yağlı boya resme hareket veren bir durum yaratırlar. Müzikteki yumuşaklık ve yükseklik çocukların avuç içi ve parmak resimleriyle anlatılır. Resimdeki hızlı ve yavaş kavramları kısa ve uzun çizgilerle gösterilirken, müzikteki notaların kısalığı ve uzunluğu ile temsil edilir. (Nye, 1978; 53; Garnetson, 1976; 105).

Yukarıda sözü edilen noktalardan hareketle bu araştırmada anaokuluna giden beş-altı yaşındaki kız ve erkek çocuklarına çalınan düşük ve yüksek tonlu müziğin çocuğun renk ve konu seçimini etkileyip etkilemediği incelenmeye çalışılmıştır.

YÖNTEM VE ARAÇLAR

Ankara ili merkezinde bulunan Sevgi Anaokulu ve Yuva Gelişim'e devam eden beş-altı yaşındaki çocuklar evreni ve bu çocuklar içinden rastlantısal

örnekleme yoluyla seçilen yirmi çocuk ise örnekleme oluşturmuştur. Evreni oluşturan çocukların daha önceden düzenli müzik eğitimi almamış olmalarına dikkat edilmiştir. Bu araştırmada deneysel yöntem modellerinden örnekleme ve kontrollü ön ve son test modeli uygulanmıştır. Örnekleme oluşturan çocukların onikisi deney grubuna sekizi ise kontrol grubuna dahil edilmiştir. Araştırma sekiz hafta sürmüştür.

Araştırma Deseni

Bu çalışmada çocuklara önce bir ön değerlendirme yapılmış ve önlerindeki kağıda kurşun kalemle resim yapmaları ve daha sonra verilen mum boyalarla yaptıkları resmi boyamaları istenmiştir. araştırmada kullanılan renkler Johnson'un (1977) okul öncesi çocuklarda renk bilgisinin gelişimiyle ilgili çalışması temel alınarak seçilmiştir (Johnson, 1977, 307). Renkler altısı açık, altısı koyu oniki renkten oluşmaktadır. Daha sonra deney grubundaki çocuklara farklı günlerde düşük ve yüksek tonlu müzik çalınarak resim yapmaları ve yaptıkları resmi anlatmaları istenmiştir. Seçilen müzik parçaları klasik batı müziğinden olup Turnipseed ve arkadaşlarının (1981) okul öncesi çocukların işitsel ayırtma becerilerinin gelişiminde klasik müzik dinleme programından yararlanılması konulu araştırması esas alınarak seçilmiştir (Turnipseed ve Ark, 1974, 1).

Kontrol grubundaki çocuklara ise yalnızca ön ve son değerlendirme yapılmıştır ve müzik etkisine maruz bırakılmamıştır.

Sözü edilen tüm uygulamalar belirli aralıklarla hem deney hem de kontrol grubuna üçer defa tekrar ettirilerek iç geçerlilik sağlanmaya çalışılmıştır. Tüm çalışma sırasında çocuklar uygulamaların yapıldığı odaya ikişer ikişer alınmış ve olabildiği kadar birbirinden uzak oturmaları sağlanarak etkilenme ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu çalışmada saptanan amaç doğrultusunda veriler toplanmış, deney ve kontrol grupları arasında fark olup olmadığını anlamak üzere istatistiksel analizler yapılmıştır.

Tablo 1 ve 2'de müzik etkisi bulunmadan deney ve kontrol grubuna dahil olan çocukların renk seçimi ve yaptıkları resmin anlatımı görülmektedir. Renk seçiminde deney ve kontrol gruplarında çocuklar koyu renkleri (% 58.33 ve % 75) tercih etmişlerdir.

Tablo 1. Müzik Etkisi Bulunmadan Deney ve Kontrol Gruplarında Renk Seçimiyle İlgili Dağılım

	Açık Renk		Koyu Renk		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Deney Gr.	5	41.67	7	58.33	12	100
Kontrol Gr.	2	25.00	6	75.00	8	100

Tablo 2'de de görüldüğü gibi deney grubundaki çocukların % 66.67'si yaptıkları resmi anlatmışlardır. Kontrol grubunda ise durum % 50 ve % 50 birbirine eşittir. Toblolardan da anlaşılacağı üzere müzik çalınmadan önce hem deney hem de kontrol grubundaki çocuklar resim yaparken koyu renkleri tercih etmişler ve resmin anlatımında deney grubundakiler anlatırken, kontrol grubundaki çocukların yarısı anlatmış diğer yarısı da anlatmamıştır. Deney ve kontrol grupları arasında yüzdeler açısından çok belirgin bir fark görülmemektedir.

Tablo 2. Müzik Etkisi Bulunmadan Deney ve Kontrol Gruplarında Yapılan Resmin Anlatımıyla İlgili Dağılım

	Anlatmış		Anlatmamış		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Deney Gr.	8	66.67	4	33.33	12	100
Kontrol Gr.	4	50.00	4	50.00	8	100

Tablo 3 ve 4'te ise deney grubu çocuklarına dinletilen düşük ve yüksek tondaki müzik etkisiyle renk seçimi ve resmin anlatımı görülmektedir. Deney grubundaki çocukların % 66.67'si düşük tonda müzikte açık renkleri seçmiş ve % 83.33 de yaptıkları resmi anlatmışlardır. Buna karşı, yüksek tondaki müzikte çocukların % 91.67 koyu renkleri seçmiş ve yine % 91.67'si yaptıkları resmi anlatmamışlardır.

Tablo 3. Deney Grubundaki Çocuklara Dinletilen Düşük ve Yüksek Tonlu Müziklerin Sonucunda Renk Seçimi İle İlgili Dağılım.

	Açık Renk		Koyu Renk		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Düşük	8	66.67	4	33.33	12	100
Yüksek	1	8.33	11	91.67	12	100

Tablo 4. Deney Grubundaki Çocuklara Dinletilen Düşük ve Yüksek Tonlu Müziklerin Sonucunda Yapılan Resmin Anlatımıyla İlgili Dağılım.

	Anlatmış		Anlatmamış		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Düşük	10	83.33	2	16.67	12	100
Yüksek	1	8.33	11	91.67	12	100

Tablo 5 ve 6'da ise son değerlendirme sonucunda renk seçimleri ve yaptıkları resmi anlatıp anlatmadıkları görülmektedir. Bu tablolarda çocuklara müzik çalınmadığı deney grubuyla karşılaştırmak için yapılan iki uygulamanın da sonuçları açıklanmaktadır. Tablo 5'de görüldüğü gibi kontrol grubundaki çocuklar düşük tonlu müziğe karşılık gelen uygulamada koyu renkleri (% 62.5) seçerlerken yüksek tonlu müziğe karşılık gelen uygulamada açık renkleri (% 75) tercih etmişlerdir.

Tablo 5. Son Değerlendirmede Kontrol Grubundaki Çocukların Renk Seçimleri İle İlgili Dağılım.

	Açık		Koyu		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Düşük	3	37.50	5	62.50	8	100
Yüksek	6	75.00	2	25.00	8	100

Tablo 6'da görüldüğü gibi kontrol grubundaki çocuklar düşük tonlu müziğe karşılık gelen uygulamada yaptıkları resmi anlatmamışlar (% 75), buna karşın yüksek tonlu müziğe karşılık gelen uygulamada ise resmi anlatmışlardır (% 62.5).

Tablo 6. Son değerlendirmede Kontrol Grubundaki Çocukların Yaptıkları Resmin Anlatımı ile İlgili Dağılım.

	Anlatmış		Anlatmamış		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Düşük	2	25.00	6	75.00	8	100
Yüksek	5	62.50	3	37.50	8	100

Tablolarda da açıkça görüldüğü gibi deney ve kontrol grupları arasında renk seçimi ve resmin anlatımında ters bir orantı söz konusudur. Deney grubundaki çocuklar beklenildiği gibi düşük tonda çalınan müzikte açık renkleri seçmişler ve resimlerini anlatmışlardır. Kontrol grubundaki çocuklara ise müzik dinletilmediğinden böyle bir sonuç elde edilmemiştir. Turnipseed ve arkadaşlarının (1974) yaptıkları çalışmalarında klasik müzik dinleme programının okulöncesi çocukların işitsel becerilerini olumlu etkilediğini bulmuşlar ve müzikle eğitim üzerinde ısrarla durmuşlardır. (Turnipseed ve Ark. 1974, 1). Haller (1966) yaptığı çalışmada ise yüksek tondaki seslerin çocuklarda alçak tondaki seslerden çok daha fazla huzursuzluk yarattığını görmüştür (Rosa-mound, 1968, 53).

Müzik gerçekten çocukları etkilemektedir. Bu etki çocuğun davranışlarında açıkça görülmektedir. Çocuk düşük tonda müzik çalındığında rahatlamakta ve sakinleşmektedir. Müziğin bu etkisini de çocuğun daha yumuşak olan açık renkleri seçmesinden ve yaptığı resimlerin anlatılabilecek nitelikte olmasından anlaşılabilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Anaokuluna giren beş-altı yaşındaki çocuklara çalınan düşük ve yüksek tondaki müziğin çocukların renk ve konu seçimini etkileyip etkilemediğini ortaya koymak amacıyla yapılan bu çalışma sonucunda müzik dinlemeden önce deney ve kontrol gruplarının renk ve yaptıkları resimdeki anlatmalarıyla ilgili olarak aralarında yüzde olarak çok büyük ve göze çarpan bir farklılık

görülmemiştir. Fakat müziğin tonunun renk seçimine ve yapılan resmin anlatımına etki ettiği, müzik dinletildikten sonraki son resimlere bakarak anlaşılakta ve deney ve kontrol grupları arasındaki birbirine karşıt renk seçimi ve konunun anlatımından ortaya çıkmaktadır. Buna göre deney grubunda düşük tonda müzik çalındığında açık renklerin seçildiği ve resmin anlatıldığı, yüksek tondaki müzik etkisiyle ise koyu renklerin seçildiği ve resmin anlatılmadığı görülmektedir.

Müziğin çocuk üzerindeki etkisinden faydalanılarak okulöncesi eğitim kurumlarında çocukları sakinleştirmek amacıyla kullanılabilir. Ayrıca müzik yalnız şarkı söylemek amacıyla değil, çocuğun tüm gelişim alanlarını desteklemede en önemli eğitim araçlarından biri olmalıdır.

KAYNAKLAR

- Garnetson, Robert, **Music in Childhood Education**, New Jersey: Prentice-Hall Inc., 1976.
- Gaston, Thayer. **Music In Theraphy**. New York: The Macmillan Company, 1968.
- Jhonson, G.E. "The Development of Color Knowledge in Preschool Children". **Child Development**, Vol. 48, Nrl, March, 1977.
- Lark Betly H., Lewis, Hilda, Luca Mork, **Understanding Children's. Art for Better Teaching** Second Ed. Boston: Charles, E. Merrill Publishing Company, 1973.
- Nye, Vernice. **Music for Young Children**, Iowa: Brown Company Publishers, 1978.
- Oke, Ayşe. "5-6 yaş Çocuklarında Ritm Kavramının Geliştirilmesi". (Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Çocuk Gelişimi ve Eğitim Programı, Ankara, 1979.
- Rosamound, Shuter. **The Psychology of Musical Ability**. London: Mcthuen Co. Ltd., 1968.
- San, İnci. **Sanatsal Yaratma ve Çocukta Yaratıcılık**. 2 bs. Ankara: İş Bankası Kültür Yayınları, 1979.
- Turnipseed, Jorya, Thompson, Anne, Kennedy, Nan. "Utilasation of Structured Classical Music Listening Program. In The Development of Auditory Diserimination Skills of Preschool Children". Bureau of Educational Research and Evaluation. Mississippi State University Mississippi, 1974.